

Spis treści

Przedmowa (<i>N. W. Skinder</i>)	9
Wprowadzenie (<i>A. Galska-Krajewska</i>)	11
Pochodzenie materiałów ilustracyjnych	15
1. Młodość w rozdartym kraju (<i>A. Galska-Krajewska</i>)	17
1.1. Priwislanskij Kraj	17
1.2. Zagadka daty urodzin	19
1.3. Tajemnice matury i studiów	19
1.3.1. „Nieprawomyślny” uczeń	19
1.3.2. W mieście hanzeatyckim	21
1.3.3. Rygory uczelni	27
1.3.4. Wśród polskich Weletów	28
1.3.5. Z indeksem – „na indeksie”	31
1.3.6. W polskiej uczelni – za granicą	35
2. W kręgu chemików w zaborze rosyjskim (<i>A. Galska-Krajewska</i>)	40
2.1. Przemysł w okresie zaborów	40
2.2. Rola Muzeum Przemysłu i Rolnictwa	42
2.3. W Pracowni Chemicznej MPiR	43
2.4. Laboratorium Harabaszewskiego a przemysł ceglarski	46
2.5. „Chemik Polski” – wzór sprawności medialnej	49
2.6. W Kole Chemików	54
3. Harabaszewski jako tłumacz, redaktor i autor (<i>A. Galska-Krajewska</i>)	57
3.1. Działalność w zakresie upowszechniania zagranicznej literatury chemicznej	57
3.2. Prace własne z dziedziny chemii	63
3.3. „Metodyka chemii” i „Dydaktyka Chemii” – fundamentem polskiej dydaktyki chemii	72
3.4. Spuścizna publicystyczna	77

3.5. „Definicja kwasu, zasady i soli” w opracowaniu Harabaszewskiego (J. Soczewka)	79
3.6. Dbłość o poprawność językową.....	85

4. O rangę edukacji chemicznej

(A. Galska-Krajewska)	88
4.1. Batalia PTCh i jego Sekcji Dydaktycznej o reformę nauczania chemii.....	88
4.1.1. Powstanie PTCh i utworzenie Sekcji Dydaktycznej	88
4.1.2. Zadania Sekcji Dydaktycznej	91
4.1.3. Nauczanie chemii w gimnazjum; nowy przedmiot – obrona przeciwnotnicza i gazowa	93
4.1.4. Nauczanie chemii w liceum	95
4.1.5. Kształcenie nauczycieli.....	96
4.1.6. Studia akademickie	97
4.2. Chemiczna Pracownia Dydaktyczna w realizacji reformy nauczania chemii ..	98
4.2.1. Zadania Chemicznej Pracowni Dydaktycznej	98
4.2.2. Doksztalcanie nauczycieli.....	99
4.2.3. Ocena podręczników.....	100
4.2.4. Stan wyposażenia laboratoryjnego szkół	101
4.2.5. Trud opracowania nowych doświadczeń	101
4.2.6. Wystawa pomocy do realizacji zreformowanych programów	103
4.2.7. Analiza przebiegu reformy	103
4.3. Inne formy pomocy nauczycielom	104
4.3.1. Instruktorat	104
4.3.2. Działalność Ognisk i Grup Metodycznych	104
4.3.3. „Fizyka i Chemia w Szkole”	105
4.3.4. Działalność Ministerstwa WROIP	106
4.4. Rozwój dydaktyk przedmiotowych w 20-leciu międzywojennym	107
4.5. Uniwersytet Warszawski kuźnią kadr dla oświaty chemicznej	109
4.5.1. Geneza i zadania uczelni.....	109
4.5.2. Najlepsi z najlepszych – profesorami chemii	110
4.5.3. Dydaktyki przedmiotowe w programie akademickim	111
4.5.4. Pierwsi wykładowcy dydaktyki chemii w UW	111

5. Idee dydaktyczne Jana Harabaszewskiego

na tle epoki (J. Soczewka)	115
5.1. Szkoła pracy – pierwszy etap rozwoju dydaktyki chemii w Polsce	115
5.2. Na początku była heureka... i głównie heureka	117
5.3. Nowy nurt w dydaktyce chemii wyznacza metodologia nauki.....	120
5.4. Problemy z przystosowaniem obiegowych zasad dydaktycznych do indywidualnych przedsięwzięć nauczycielskich	124
5.5. Przekształcanie się heureka w układ heurystyk.....	127
5.6. Chemia czysta czy stosowana	129
5.7. Prawdziwe wartości nie giną	132

6. Praktyka dydaktyczna Jana Harabaszewskiego

(A. Galska-Krajewska)	134
6.1. Nauczyciel akademicki	134

6.1.1. Przerwana kariera młodego asystenta.....	134
6.1.2. Kursy akademickie.....	134
6.1.3. Adiunkt SGGW. Teka akt osobowych.....	135
6.1.4. Związki Jana Harabaszewskiego z Politechniką Warszawską.....	140
6.2. Profesor wśród uczniów – w dokumentach i wspomnieniach.....	141
6.2.1. Kształcenie zawodowe.....	141
6.2.2. Tradycje najstarszej warszawskiej szkoły męskiej.....	141
6.2.3. W nowym gmachu.....	143
6.2.4. W sanktuarium Alchemika.....	145
6.2.5. Profesor w anegdocie.....	149
6.2.6. Kazimierz Bronowski i Zdzisław Wojsa, ostatni przedwojenni maturzyści rocznika 1939 Liceum im. T. Czackiego w Warszawie, wspominają profesora Harabaszewskiego.....	150
6.2.7. Wspomnienia doc. Jana Geislera o Profesorze Harabaszewskim.....	157
6.3. Profesor wśród uczennic – w dokumentach i wspomnieniach.....	158
6.3.1. Gdzie jest ta szkoła?.....	158
6.3.2. Szkoła żeńska „nowego typu”.....	159
6.3.3. „Damy” w pracowni chemicznej.....	162
6.3.4. Uczennice o swoim Profesorze.....	163
6.4. Czas okupacji a realizacja idei dydaktycznych.....	165
6.4.1. Nowe zniewolenie kraju.....	165
6.4.2. Na tajnych kompletach.....	168
6.4.3. Nauka... w mydlarni.....	169

7. Tajniki prywatności – hipotezy i wyjaśnienia

(A. Galska-Krajewska).....	172
7.1. Bariera prywatności.....	172
7.2. W warszawskim domu.....	173
7.3. Podwarszawska ostoja.....	176

8. Warszawskim szlakiem Jana Harabaszewskiego

– wczoraj i dziś (A. Galska-Krajewska).....	178
8.1. Cytadela warszawska.....	178
8.2. Pracownia Chemiczna Muzeum Przemysłu i Rolnictwa. Siedziba Redakcji „Chemika Polskiego”.....	181
8.3. Laboratorium w kamienicy Granzowa.....	184
8.4. Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego.....	187
8.5. Politechnika Warszawska.....	190
8.6. Gmach Chemii Uniwersytetu Warszawskiego.....	192
8.7. Azyl.....	197
8.8. Centralna Chemiczna Pracownia Dydaktyczna.....	199
8.9. Galeria Luxemburga.....	200
8.10. „Edukacyjny” budynek Muzeum Przemysłu i Rolnictwa.....	205
8.11. Głaz Pamięci.....	209
8.12. Europejska szkoła.....	214
8.13. W Pasażu Simonsa.....	218
8.14. Tempora mutantur.....	220
8.15. Ostatnia droga.....	226

9. Dzieło Jana Harabaszewskiego bez granic (<i>R. Piosik i J. Soczewka</i>).....	228
9.1. Stan dydaktyki chemii w Europie przełomu XIX i XX wieku.....	228
9.2. Dzieło Jana Harabaszewskiego składnikiem powszechnej kultury dydaktycznej.....	231
9.3. Próby upowszechnienia dorobku Jana Harabaszewskiego w materiałach zagranicznych.....	234
10. Dygresja nt. dydaktyki chemii jako nauki (<i>N. W. Skinder</i>).....	237
11. Historia Medalu im. Jana Harabaszewskiego (<i>N. W. Skinder</i>).....	239
Posłowie (<i>A. Galska-Krajewska</i>).....	243
Aneks 1. Chemicy związani z Sekcją Dydaktyczną PTCh (do 1939 r.) i/lub Janem Harabaszewskim (<i>A. Galska-Krajewska</i>).....	244
Jan Bielecki.....	244
Kazimierz Chmielewski.....	245
Jerzy Stanisław Chodkowski.....	246
Karol Drewski.....	247
Kazimierz Jabłczyński.....	248
Tadeusz Wacław Jezierski.....	250
Józef Kluz.....	251
Władysław Lewicki.....	252
Tadeusz Benon Miłobędzki.....	253
Henryk Mogilnicki.....	254
Alojzy Paciorek.....	256
Stanisław Gustaw Pleśniewicz.....	257
Tomasz Pytasz.....	259
Jerzy Stalony-Dobrzański.....	259
Zygmunt Szeller.....	260
Ludwik Szperl.....	261
Wojciech Świętosławski.....	263
Józef Zawadzki.....	265
Inni chemicy.....	266
Aneks 2. Posiedzenia Polskiego Towarzystwa Chemicznego i jego Sekcji Dydaktycznej dotyczące spraw edukacji chemicznej (do 1939 r.) (<i>A. Galska-Krajewska</i>).....	267
Literatura cytowana	273
Skorowidz nazwisk	284
Spis ilustracji	291